

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“สพฺพสมุภาารภาวนา —การเจริญกุศลทุกประการ”

คำว่า **สพฺพสมุภาารภาวนา** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านตามภาษาบาลีว่า สับ - พะ - สำ - บา - ระ - บา - วะ - นา มาจากคำ ๓ คำ รวมกัน คือ **สพฺพ** (ทั้งปวง, ทุกอย่าง) **สมุภาาร** (ส่วนประกอบ [ที่จะทำให้ถึงฝั่งแห่งการดับกิเลส], สิ่งที่ควรนำไปพร้อม) กับคำว่า **ภาวนา** (การอบรมเจริญให้มีขึ้น) แปลรวมกันโดยความหมายได้ว่า **การเจริญกุศลทุกประการ** เป็นคำที่มีความหมายอย่างลึกซึ้ง เป็นเครื่องเตือนที่ดียิ่งในชีวิตประจำวัน โอกาสใดที่จะเจริญกุศล (ทำความดี) ได้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องใดๆ ก็ตาม ก็ไม่ควรที่จะละเลยโอกาสนั้นไป เพราะโอกาสของการได้เจริญกุศลในชีวิตประจำวันนั้น เป็นโอกาสที่หายาก เทียบส่วนกันไม่ได้เลยกับขณะที่เป็นอกุศล ซึ่งในวันหนึ่งๆ อกุศลเกิดบ่อยมากเป็นปกติอยู่แล้ว ถ้ากุศลไม่มีโอกาสได้เกิดขึ้นบ้างเลย นับวันอกุศลก็จะสะสมพอกพูนหนาแน่นขึ้นเรื่อยๆ ทำให้สังสารวัฏฏ์ยืดยาวต่อไปอีก แต่ถ้ามีการเจริญกุศล ก็จะเป็นการค่อยๆ ขัดเกลากุศลอันเป็นสิ่งที่สกปรกในใจของตนออกไปได้ ตามข้อความจากพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ว่า

“**ดูกร พราหมณ์ ธรรมด้าบัณฑิตทั้งหลาย ทำกุศลอยู่คราวละน้อยๆ ทุกๆ ขณะ, ย่อมนำมลทิน คือ อกุศล ของตน ออกโดยลำดับทีเดียว**”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง อุปการะแก่ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาเป็นสำคัญ เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของกุศลธรรม เพราะเหตุว่าการขัดเกลากิเลส (เครื่องเศร้าหมองของจิตใจ) ไม่เหมือนกับการทำความสะอาดวัตถุสิ่งของ เพราะเหตุว่าการขัดเกลากิเลสที่แต่ละบุคคลได้สะสมมาอย่างเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์ ต้องอาศัยการเจริญกุศลบ่อยๆ เองๆ ทั้งในเรื่องของการให้ทาน เพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น การรักษาศีล การชวนชวายุประพฤติในสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อผู้อื่น ตลอดจนถึงการฟังพระธรรมอบรมเจริญปัญญาเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกในสภาพธรรมตามความเป็นจริง

จึงเป็นเครื่องเตือนใจที่ดีสำหรับทุกคนว่า **ไม่ควรที่จะประมาทในทุกขณะจิต** เพราะเหตุว่าบางคนอาจจะคิดว่าตนเองได้ทำกุศลมากแล้ว แต่ระยะเวลาที่กำลังทำกุศลนั้น เป็นเพราะศรัทธา (ความฟ่องใส) ก็ดี หิริ (ความละอายต่ออกุศล) ก็ดี โอตตัปปะ (ความเกรงกลัวต่ออกุศล) ก็ดี ซึ่งเป็นธรรมฝ่ายดีทั้งหมด ยังไม่เสื่อม ยังไม่หายไป แต่หาใช่ว่าอกุศลธรรมจะไม่มีโอกาส เนื่องจากว่าเมื่อใดที่ศรัทธา เป็นต้น เสื่อมหายไป ไม่เกิดขึ้น ความไม่มีศรัทธาซึ่งเป็นอกุศลธรรม ย่อมกลุ้มรุมจิตเมื่อนั้นการถึงอกุศลก็ย่อมมี ย่อมเกิดขึ้น ซึ่งเป็นชีวิตประจำวันที่ทุกคนจะสังเกตเห็นได้ ขณะใดที่อกุศลจิตเกิด ก็จะสังเกตเห็นความไม่มีศรัทธา ไม่มี ความละอาย ไม่มีความเกรงกลัวต่ออกุศลได้เลย

ในทางตรงกันข้ามขณะที่เป็นกุศล ก็ย่อมมีกรรมฝ่ายดีเกิดร่วมด้วยทุกครั้ง ตามความเป็นจริงของกรรมที่ใดๆ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

นี่แสดงให้เห็นถึงขณะจิตที่สลับกันอย่างรวดเร็วมาก แม้แต่ในเรื่องของปัญญา บางขณะความรู้ความเข้าใจเกิด แต่ว่าหลังจากนั้นไปแล้ว หลายขณะที่อกุศลกลุ้มรุม ขณะนั้นปัญญาไม่เกิด-ไม่มี เนื่องจากว่าขณะนั้นเป็นไปกับความเพลิดเพลिनในรูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่กระทบสัมผัสกาย หรือ ความขุ่นเคือง ไม่พอใจในรูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่กระทบสัมผัสกาย ก็กั้นไม่ให้ปัญญาเกิดในขณะนั้น แม้แต่การฟังพระธรรมหรือการแสวงหาความเข้าใจธรรมยิ่งขึ้น ในขณะนั้นก็หายไปหมดในขณะทีอกุศลกลุ้มรุม เพราะฉะนั้นในชีวิตประจำวันจึงไม่ควรประมาทในการเจริญกุศลทุกประการ เพราะเหตุว่าขณะที่อกุศลเกิดขึ้น เต็มโตขึ้น ครอบงำมากขึ้นจนมืดสนิท ก็ยากที่จะละลายลงได้ แต่ว่าถ้าได้เจริญกุศลทุกประการไปเรื่อยๆ ความเข้าใจพระธรรม เข้าใจในเรื่องของสภาพธรรมที่มีจริงๆ ก็จะเป็นปัจจัยให้สติเกิดระลึกลักษณะของสภาพธรรม เนื่องจากว่าขณะนั้นอกุศลธรรมไม่ได้ครอบคลุมนั้นเอง

ชีวิตประจำวันของผู้มีปกติอบรมเจริญปัญญาระลึกถึงสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง นอกจากสติจะระลึกลักษณะของสภาพธรรมบ้างในบางขณะ ก็ต้องมีความมั่นคงในการเจริญกุศลประการอื่นๆ ด้วย จึงจะสามารถละลายอกุศลให้เบาบางลงได้ เมื่ออบรมเจริญปัญญาต่อไป ก็ย่อมจะเกื้อกูลต่อความเจริญขึ้นของกุศลทุกประการยิ่งขึ้น และเมื่อปัญญาถึงความสมบูรณ์พร้อม จากที่เป็นผู้มากไปด้วยกิเลส ก็มีการขัดเกลาละลาย จนกระทั่งสามารถดับกิเลสตามลำดับขั้นได้ นี่คือผลของการอบรมเจริญปัญญา และไม่ประมาทในการเจริญกุศลทุกประการ อย่างแท้จริง.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ.: www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]